

Ubogljiva ali podjetna država

Ali lahko Slovenija najde neko nišo, da bi si izboljšala gospodarsko stanje?

Ob dnevu državnosti se spominjamo dogodkov iz leta 1991 in se tudi zamislimo nad uspešnostjo države. Vlada si lahko čestita, da je v enem letu dosegla vidne uspehe pri stabilizaciji finančnega stanja in da jo je Bruselj pohvalil. Predsednik Pahor pa je na proslavi ob 25. obletnici prvih demokratičnih večstrankarskih volitev ugotavljal, da »je Slovenija manj uspešna od pričakovanj«. Ali bi morala vlada biti bolj podjetna in najti niše za vzpon Slovenije?

Ali je treba v EU tekmovati ali ubogati?

Marsikatera država v EU doživlja Bruselj kot priložnost za uveljavljanje svojih interesov. Nekatere velike »izsiljujejo« olajšave, druge iščejo priložnosti in včasih »pomotoma« naredijo nekaj, kar je celo v nasprotju z evropsko zakonodajo in načeli.

Kaže, da boljše življenjske razmere in blaginja v nekaterih državah v EU niso posledica zgolj tega, da tam državljanji veliko delajo, ampak gre pripisati uspeh drugim vzrokom. Morda gre pri državah za podobno logiko kot pri podjetništvu in v poslovnem svetu. Tam ni najbolj odločilno, da smo pridni, ubogamo šefa, veliko delamo in imamo minimalno plačo, temveč je bolj pomembno, kaj delamo in kako. Ali je morda tudi za uspeh države treba najti »nišo«, s katero si država pribori neko prednost, tako kot spretni poslovneži najdejo poslovno nišo, kjer lahko uspejo? Ali je mogoče ustvariti takšno nišo z zakonodajo in tako polniti državno blagajno, ne da bi le jemali svojim državljanom? Poglejmo nekaj primerov.

Podjetnost držav v EU

Domiselnost Luksemburga, Nizozemske, Cipra in nekaterih drugih držav na finančnem področju je tem državam prinesla prednosti pred drugimi. Na Nizozemskem je več deset tisoč virtualnih podjetij iz tujine, ki imajo zaradi davkov tam svoj poštni nabiralnik. Poznamo afero LuxLeaks, ko so nekatere multinacionalke »optimizirale« plačilo davkov in s tem prinašale Luksemburgu znatne finančne vire. Reakcija Luksemburga je bila, da je vse zakonito, da pa bodo odpravili vsako nepravilnost, ki bi bila ugotovljena. Toda ves čas, dokler bodo »ugotavljali« in »odpravljali« nepravilnosti, se prednosti teh finančnih oaz nadaljujejo. Poročilo OECD iz maja 2015 o transparentnosti in izmenjavi informacij za davčne namene uvršča Luksemburg poleg Cipra še vedno med države, označene z rdečo kot »neskladne«, kjer informacije niso na voljo in niso dostopne. Zanimivo je, da so celo Nemčija, Velika Britanija, ZDA in mnoge druge države na tem seznamu označene z rumeno in navedene kot »večinoma skladne«. Eden najboljših učencev je Slovenija, kjer so vsi kriteriji zeleni, vse je odlično. Koliko to koristi Slovencem?

Luksemburg je januarja 2012 sprejel zakonodajo, po kateri se e-knjige obdavčijo s 3,5 odstotka. Zelo zanimiva poslovna priložnost za Amazon, ki ima glavni sedež za Evropo v Luksemburgu. Zadeva je šla na evropsko sodišče, ki je marca letos odločilo, da so e-knjige storitev, za katere je v Luksemburgu prometni davek 17-odstoten. Rok, do kdaj mora to neskladnost odpraviti, ni bil določen, niti mu ni bila naložena kazen.

Luksemburg odpira novo storitev za bogate. Zgradili so velik štirinadstropni »trezor« s površino 22.000 kvadratnih metrov za zlato, diamante, umetnine in drugo. Cilj je privabiti bogataše z vsega sveta, da tam shranijo svoje bogastvo, država pa jim zagotavlja anonimnost in varnost. Še več, Luksemburg sprejema novo zakonodajo, ki bo omogočila dedovanje tega bogastva po izredno mikavni davčni stopnji, dokler bo ostalo v trezorju. Popolnoma drugače kot v sosednji Nemčiji in Franciji, kjer je davek pri dedovanju visok. Poleg tega je trezor v prostocarinskem območju ob letališču, tako da se lastnik v vsakem trenutku lahko odloči, da svoje zlato in diamante odpelje kamorkoli drugam. Morda bo kakšna država nekoč z Luksemburgom sprožila spor, a do takrat bo pobiral finančne koristi od te storitve.

Luksemburg postaja evropski sedež za kitajsko valuto in investicije. Šest največjih kitajskih bank ima že sedež tam. Nekatere so tja pred kratkim celo preselile svoj evropski sedež iz Londona. Tudi nekatere arabske banke se selijo v Luksemburg, ker ima ta »prožno« zakonodajo na področju bančništva. Govorijo, da je Luksemburg »silicijeva dolina« za inovacije v pravu. To prinaša v državno blagajno veliko denarja.

Kaj pa velike države? Ali tudi te uveljavljajo svoje interese? Vemo, da ima Velika Britanija že od leta 1985 poseben status pri plačevanju prispevka v evropski proračun, ki je dosti manjši, kot bi bil, če bi uporabili enake kriterije kot za druge države. Francija in Italija dobivata posebne olajšave pri izpolnjevanju maastrihtskih kriterijev. Nemčija je največja zagovornica politike varčevanja, morda tudi zato, ker s tem polni svoje banke s prispevki, ki jih vsi iz območja evra plačujemo za Grčijo. Napačni poskusi, kot na primer cestnina v Nemčiji, pa so verjetno neučinkoviti.

Kakšni so rezultati v Sloveniji?

Bruto domači proizvod na prebivalca po podatkih Eurostata lani še vedno ni dosegel vrednosti iz leta 2008. Čeprav so bili rezultati gospodarstva v letu 2014 presenetljivo dobri in so kazalci za leto 2015 obetavni, gospodarstvo in državljanji še vedno pričakujemo več.

Morda kriza v območju evra ni edini vzrok za težave v Sloveniji. Skrb vzbuja slaba konkurenčnost in zakonodaja, ki ni prijazna do poslovnega okolja, kot kažejo lestvice IMD, Svetovne banke in OECD. Mednarodni inštitut za upravljanje razvoja poslovnih programov (IMD) iz Lozane Slovenijo po konkurenčnosti letos uvršča na 49. mesto, lani smo bili na 55., leto prej na 52. Leta 2008 in 2009 smo bili še na 32. mestu. Slovenija je po tej lestvici že več let med najmanj konkurenčnimi državami v EU, saj so za nami samo še Grčija, Bolgarija in Hrvaška, čeprav je delovna sila tam poceni.

Svetovna banka je v poročilu, v katerem analizira, kako je zakonodaja držav prijazna do poslovnega okolja, Slovenijo leta 2013 uvrstila na 46. mesto, lani je nazadovala na 51. V programu kazalnikov podjetništva OECD Slovenijo leta 2014 pri kazalniku o »administrativnem bremenu pri ustanavljanju podjetja« uvršča na predzadnje mesto.

Kaj je doslej vlada zapisala v zakonodajo, da bi izboljšala to stanje? Veliko dobrih namer glede gospodarstva, toda prepričala nas bo z rezultati, ki pa ne smejo biti v škodo zaposlenih.

Zakaj ne bi...

Ali lahko Slovenija najde neko nišo, da bi si izboljšala gospodarsko stanje? Ali je to mogoče doseči brez investicij, le s »papirjem in svinčnikom«?

Zakaj ne bi omogočili hitre poti do državljanstva in s tem bivanja v EU tujcem, ki investirajo v Slovenijo. To delajo na Malti, v Grčiji, Madžarski, Veliki Britaniji in še kje. Za pridobitev državljanstva v Malti po hitri poti je na primer treba plačati 650.000 evrov v nacionalni razvojni in socialni sklad in investirati vsaj 150.000 evrov v obveznice ali delnice, ki jih odobri vlada, ter kupiti nepremičnino v vrednosti vsaj 350.000 evrov ali jo najeti za najmanj pet let po ceni vsaj 16.000 evrov letno in dodatno plačati še za soprogo, otroke in starše. Malta je sprejela tak zakon kljub jezi evropske komisije in parlamenta ter pričakuje 200 do 300 prijav na leto. Približno dvajset držav ima podobne sisteme. Tudi v ZDA dobijo poseben vizum tisti, ki vložijo milijon dolarjev v gospodarstvo in v dveh letih ustvarijo deset delovnih mest za ameriške državljanje. Z investicijo dveh milijonov funtov se lahko naselite v Veliki Britaniji in po dveh letih dobite dovoljenje za stalno bivanje, če investirate 10 milijonov. Zakaj ne bi postali Slovenci nekateri bogati Rusi, Kitajci in Arabci, ki bi pri nas investirali milijon evrov in zaposlili vsaj pet delavcev? Pri tisoč takšnih novih Slovincih bi to pomenilo milijardo evrov svežega kapitala in 5000 novih delovnih mest.

Priložnosti bi se našlo še veliko. Zakaj ne bi na primer dosegli kakšnega dogovora s Kitajci glede vlaganj v infrastrukturo, ne s prodajo, ampak z ugodno dolgoročno oddajo Luke v najem in obvezo o posodobitvi železnic. S tem bi si morda nakopali jezo Italijanov, slabo voljo Avstrijcev in grajo v Bruslju. Verjetno pa bi to bil pozitiven impulz za slovensko gospodarstvo in regijo.

Zakaj ne bi napisali zakonodaje, ki ustvarja vablivo prostocarinsko območje, in uporabili Ruske kapelice ob cesti na Vršič kot novega vzvoda za gospodarsko sodelovanje z Rusi. Seznam priložnosti ni nikjer objavljen. Tudi gospodarstvo ne najde svojih priložnosti na kakšnem seznamu, ampak jih samo poišče ali celo ustvari. Le tisti, ki so hitri in uresničijo pravo idejo, zmagujejo. V nasprotju z gospodarstvom pa vlada za ustvarjanje marsikaterih »konkurenčnih prednosti« ne potrebuje kapitala, ampak le zavezo in pogum. Pogum, da je kdaj tudi manj ubogljiva in bolj podjetna pri uveljavljanju interesov v korist Slovenije.

Kaže, da Evropska unija ni le skupnost solidarnih držav, ampak tudi tekmecev. Solidarnost je zapisana v planih in strategijah, tekmovalne niše pa realizirajo države bolj na tiho. Morda lahko visoka uvrstitev na lestvice poslovnega okolja prispeva, da bi Slovenija državljanom zagotovila dobre plače in pokojnine, odlično in brezplačno šolstvo ter zdravstvo, manjšo brezposelnost in nič revščine. Takrat državnost ne bo le proslava. Vsak dan bomo ponosni na tako državo in navdušenja ob himni in zastavi ne bomo kazali le po zmagi slovenskih športnikov.

Saša Prešern